

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Ван Юцзе** на тему:

«Флейта в творчості китайських композиторів XX-XXI століть: жанрово-стильова парадигма»

на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації проведено на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені

І.П. Котляревського

«26» серпня 2024 року, протокол № 1

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Музичне мистецтво XX-XXI століть багате на активні пошуки як композиційних структур, гармоній, ритму (область композиторської техніки), так і тембродинамічних, артикуляційних параметрів, пов'язаних з виконавською стилістикою. Незвичайне трактування звучання інструментів стало одним із важливих шляхів у цьому напрямі, що торкнулися й області флейтового музикування. При цьому композитори сконцентрувалися на ускладненні традиційних способів гри на флейті та на впровадженні принципово нових способів звукотворення. У процесі накопичення флейтового репертуару початок XX століття – час особливих змін. У першій половині XX століття для флейти писали французькі композитори К. Дебюссі, Д. Мійо, А. Онегер, Ж. Орік, Ф. Пуленк, Б. Мартіну, А. Дютійє, З. Карг-Елерт, П. Хіндеміт, К. Таффанель, Р. Кларк. Друга половина XX століття пов'язана з авангардними пошуками О.Месіана, Л. Беріо, Т. Такемітцу, В.Рунчака, Т.Мюрая та ін. Зміни, відбиті у їхніх творах, безумовно, стосувалися прийомів гри інструменті, але більшою мірою флейтова музика відчувала на собі процеси жанрової трансформації, характерні для музичного мистецтва загалом.

Щодо флейти в музичній творчості Китаю, по-перше, в культурі затвердилось що найменше два звукообразу інструменту – традиційний та європейський. Власне через бамбукову флейту (як і через інші національні інструменти) світ пізнає китайську мистецьку традицію, бо саме вона є презентантом національного світогляду. Найбільш популярний національний різновид флейти – джу ді. Для неї написано, наприклад, концерт сучасного композитора Го Вендіна «Чжо Хуншан» («Сум у пустельних горах»), який звучить з оркестром китайських народних інструментів. Варто також пам'ятати, що перша половина XX ст. – час, коли почались інтенсивні контакти культур та культурні інтервенції, в результаті чого склалась свідома стратегія паритетності національного та міжнародного начал. Ці

тенденції торкнулись і флейти, хоча зміни відбувались не так стрімко, як, наприклад, у фортепіанній творчості. Лише в останній третині ХХ століття європейський інструмент почав завойовувати свої позиції, для нього почали здійснювати перекладення писати оригінальні твори, організовувати фестивалі, конкурси, проекти. Зараз європейська флейта є поширеною в Китаї, існує виконавська школа, корпус перекладень та оригінальних творів для соло, соло з фортепіано, ансамблів з різними інструментами, значною є роль флейти у партитурах для симфонічного оркестру та його різновидів. Шлях до Європи (і ширше – світу) спричинив доволі бурхливий розвиток інструменту, який за неповних 100 років пройшов доволі великий шлях. Одне з важливих питань, яке викликає постійне зацікавлення – синтез традицій та діалог Сходу і Заходу, який віддзеркалений не тільки у композиторській творчості, але й у процесі навчання (багато студентів навчаються у кращих консерваторіях та академіях по всьому світу), але й в участі у різноманітних конкурсах, де китайські флейтисти здатні конкурувати серед інших, демонструючи високий рівень обізнаності та майстерності. Важливим є те, що флейта стає постійним об'єктом наукових інтересів. Так, вкажемо на енциклопедичне дослідження флейти А. Пауела (Powell, 2002), ґрунтовні дослідження Д.Б.Фасе (Fair Demetra Baferos, 2003) та П. Гайрокса (Giroux, 1953), присвячені американській флейтовій школі, і Ш. Сміт (Smith, 2012), яка зупиняється на дослідженні сучасних флейтових концертів американських авторів; Ч. Чеї (Changning Chai, 2013), яка скеровує увагу на спеціальний інструментальний флейтовий стиль *dizi* та залучення цього варіанту народної флейти представниками музичної культури другої половини ХХ ст. Дослідження А. Трешера (Thrasher, 1978) аналізує залучення поперечної флейти до творчості китайських композиторів. Одна з крайніх розвідок – дисертація Лі Ян (2024), в якій флейтове мистецтво Китаю проаналізовано як вимір міжкультурного діалогу (Лі Ян, 2024). Дисертація містить аналітичні описи багатьох творів для флейти, зокрема, сонатного жанру, автору належать розробка концепції «китайського флейтового програмного інструменталізму» (програмна флейтовість), під яким мислиться «єдність композиторської і виконавської інтерпретації викладеного у програмі (програмній назві) змісту музичного твору на основі властивій музичному інструменту системі образно-технічних властивостей» (Лі Ян, 2024 : 95).

Окрім цього, розвинутою є наука Китаю в сенсі досліджень традиційної культури (ладу, гармонії, мелосу, форми, поліфонії, жанри, інструментарій тощо). Вони є доступними китайською мовою, багато джерел перекладено іншими мовами світу.

Щодо наявної музики авторства китайських композиторів, то інтерес викликають такі питання: на що звертають увагу композитори Китаю при створенні опусів для флейти, які композиційні та семантичні параметри актуалізуються, якою мірою у флейтовій творчості наявні стилеві та жанрові взаємодії, світові традиції композиції та виконавства, чи відрізняються творчі

настанови композиторів Китаю та тих, хто, маючи китайське походження, зв'язав своє життя з іншими країнами.

Таким чином, **актуальність** обраної теми зумовлена великою зацікавленістю творчістю композиторів і виконавців КНР в мистецьких колах світу та необхідністю осмислення шляхів міжстильової взаємодії у глобалізаційних процесах сучасного музичного мистецтва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Інтерпретологія як інтегративна наука» перспективного тематичного плану науково-дослідницької роботи ХНУМ імені І. П. Котляревського на 2017-2022 рр. (протокол № 4 від 30.11.2017 р.). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради ХНУМ імені І. П. Котляревського (Протокол № 4 від 28.11.2019).

Мета дослідження – формування жанрово-стильової системи формування жанрово-стильової системи флейтового мистецтва Китаю ХХ-ХХІ ст.

Об'єктом дослідження є композиторська творчість для флейти у ХХ–ХХІ ст., **предметом дослідження** – існування творчості китайських композиторів для флейти як жанрово-стильової системи, відкритої до подальших трансформацій та розвитку.

Матеріалом дослідження є слугують твори для флейти авторства композиторів Європи, України (К. Дебюссі, А. Онегер, Ж. Муке, О.Месіан, Т.Мюррай, С.Губайдуліна, В.Губаренко) та Китаю. Зокрема:- твори для флейти соло, з фортепіано та у складі ансамблів композиторів Чжао Цзипіна, Чен І, Тан Міцзі, Ч. Чеї, Чжон Лу, Хе Лютін, Цзін Та, Лі Хуанчжі, Лі Гочен, Цзін Фунцай та Ле Цуфун, Хуан Хувей, Да Голвей, Хуан Аньлун, Брайта Шень, Ван Льобін, Бао Юнькай, Xiaozhong Yang; - оркестрові твори Лю Тешань і Мао Юань, Хе Чжанхао та Чжен Ган, Wang Ming, Бао Юнькай.

Методи дослідження. Методологія базується на засадах аналітичної інтерпретології (Ніколаєвська, 2020) та напрацюваннях кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І.П.Котляревського (зокрема – в аспекті акцентуації на виконавському тезаурусі сучасної музичної науки таких понять, як виконавське формотворення, звуковий та звучний образ інструменту, композиторська стратегія, контонаційність). Також залучено комунікативно-інтерпретативний, системний підходи, що є стратегічно важливими для сучасної музикології, та компаративний аналіз. Жанровий метод є доречним в межах дослідження жанрової системи флейтової музики ХХ-ХХІ ст., стильовий – при зверненні до конкретних індивідуальних рішень втілення флейтового звукообразу.

Теоретичну базу складають дослідження Г. Абаджяна, О. Александрової, В. Апатського, Ван Янсуй, В.Громченка, О. Жаркова, А. Карпяка, В. Качмарчика, Я. Кушніра, Лі Ян, В. Москаленка, Ю. Ніколаєвської, О. Овчара, Су Юйчен, Л. Шаповалової, Ю. Шутко, Хуан

Лей, O. Boatman, D. Fair, H. Giroux Paul, J. Montagu, A. Powell Sh. Smith, R. Soldan, (2017), Wu Xuelai, C. Changning, Jin Jie, S. Jones, A. Thrasher, Yuxin, Liuqian, Peiyi Guan, Wong Hoi Yan, S. Wu, G. Xin, Ch. Chen, Zhangjingwen, Gao Qiping, Kan Lei Wen Mo, присвячені історії та теорії флейтової творчості, флейтології в аспекті інтерпретології, музичній семантиці та методиці виконання.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження пов'язана з досвідом формування жанрово-стильової системи сучасної композиторської творчості для флейти (та за участі флейти) китайських композиторів ХХ–ХХІ ст. Зокрема:

- представлено та проартикульовано в межах аналітичних есеїв систему понять сучасної флейтології в аспекті аналітичної інтерпретології («звучний образ», «темброобраз», «тембросимвол», «поетика», «композиторська стратегія», «ідіоетнічна стратегія», «флейтовий стиль»);

- визначено стабільні та мобільні *компоненти флейтового пасторального звучного образу інструменту*.

- актуалізовано поняття «контонанція» в контексті флейтового мистецтва Китаю;

- концепцію пасторальності в музичному мистецтві розвинено та збагачено власними дефініціями;

- представлено компаративний аналіз пасторальної семантики європейської та китайської музики для флейти, визначено стабільний та мобільний пасторальний комплекс у творах для флейти ХХ-ХХІ ст.;

- проаналізовано функційність флейти в симфонічних партитурах китайських композиторів ХХ ст.;

- представлено огляд творів для ансамблю за участі флейти, уведено в науковий обіг твори, що ще не ставали об'єктом наукових розвідок;

- надано комплексний аналіз сонатному жанру для флейти і фортепіано у творчості Цзін Та через позиції виконавсько-композиторського стилю автора та формулюванням нової парадигми флейтової музики ХХІ ст.

Набуло подальшого розвитку:

- концепція пасторальної в музичній творчості (Хуан Лей) в аспекті флейтової специфіки;

- концепція поліфлейтовості китайського сучасного мистецтва (Лі Ян);

- розробка моделі звукового образу інструменту (Ю. Ніколаєвська).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в можливості Матеріали дослідження можуть бути використані в межах дисциплін основного та вибіркового циклів закладів вищої освіти України та КНР, у класах зі спеціальності середніх та вищих навчальних музичних закладів України та КНР, а також при подальших дослідженнях обраної тематики. Автор пропонованого дослідження залучає матеріали дисертації до процесу викладання флейти у навчальному закладі Китаю.

Апробація результатів дослідження. Окремі теоретичні та методологічні положення дисертації пройшли апробацію на засіданнях кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного

університету мистецтв імені І. П. Котляревського, а також у виступах на таких наукових заходах: науково-мистецький проект «Практична музикологія». Музикознавчі вечорниці до 15-річчя кафедри інтерпретології та аналізу музики ХНУМ імені І.П. Котляревського. (Харків, 6-8 грудень 2019 року); міжнародна науково-практична конференція «Музична комунікація в питаннях та відповідях» (Харків, 15–18 січня 2021 р.); XXIV Всеукраїнська молодіжна науково-творча онлайн-конференція «Музичне мистецтво та наука на початку третього тисячоліття» (8-9 грудня, Одеса, 2021); науково-мистецький проект «Практична музикологія». «Поетика музичної творчості» (Харків, 15–17 січня 2022); міжнародна мистецька толока до 145-річчя з дня народження Гната Хоткевича (Харків, ХНУМ імені І.П.Котляревського, 14-15 грудня 2022 р.); III Міжнародна науково-творча конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика». «Схід–Захід: мистецтво та інтерпретація». (Харків, 13–14 лютого 2023 р.); IV Міжнародна науково-творча конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» «Схід–Захід: мистецтво та інтерпретація» (Харків, 14 лютого 2024 р.).

Структура роботи. Структура дисертації, виклад матеріалу і оформлення здійснені відповідно до вимог, що пред'являються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Дослідження складається зі Вступу, двох Розділів, Висновків, Списку використаних джерел (містить 155 позицій, із них 64 – іноземними мовами, зокрема 14 – китайською) та трьох Додатків (нотні приклади, ілюстрації, список рпублікованих праць та апробацій). Загальний обсяг дисертаційного дослідження – 210 сторінок; основного тексту – 166 сторінок.

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 3 статтях,,: 2 – у фахових виданнях, рекомендованих МОН України та 1 стаття – в журналі, що індексується WoS. У статті, що індексується WoS, автору належить великий підрозділ, присвячений етюдам для духових інструментів, здійсненим на основі методик навчання флейти.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Ван Юцзе. Шляхи оновлення жанрового амплуа флейти в творчості Джин Та (на прикладі Сонати ор.3 №1). *Аспекти історичного музикознавства*: зб. наук. ст. Вип. XXXV (35). Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упоряд.: Л. В. Русакова, Я. О. Сердюк. Харків: ХНУМ, 2024. С. 272-291. DOI 10.34064/khnum2-3514.

2. Ван Юцзе. Поетика пасторалі у творах для флейти європейських та китайських композиторів ХХ–ХХІ століття. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. ст. Вип. 71. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського; ред.-упоряд. Л. В. Русакова, Я. О. Сердюк. Харків: ХНУМ, 2024. С.214–239. DOI 10.34064/khnum1-7112.

Статті у наукових зарубіжних виданнях:

1. Nikolaievska, Y.; Paliy, I.; Denysenko, I.; Cherednychenko, O.; Kuzhba, M.; Cherniavskiy, I.; **Wang, Youjie**; Zeng, Qian. Style paradigm of the instrumental etude genre. *Ad Alta-Journal of interdisciplinary research*. Vol.13.

Характеристика особистості здобувача.

Ван Юцзе отримав повну вищу освіту у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського у 2019 році за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво і здобув кваліфікацію «концертний виконавець, артист оркестру, артист ансамблю, науковець-дослідник, викладач закладу вищої освіти (флейта)». Навчався в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського у період 01/11/2019 – 25/06/2023, 26/06/2024 – 31/10/2024рр. на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (науковий керівник – доктор мистецтвознавства, професор НІКОЛАЄВСЬКА Ю. В.).

Оцінка мови та стилю дисертації Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувався принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Ван ЮЦЗЄ у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на базі кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Ван Юцзе на тему: «Флейта в творчості китайських композиторів ХХ-ХХІ століть: жанрово-стильова парадигма», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, є ґрунтовним, інноваційним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У даному дослідженні складено жанрово-стильову парадигму творчості для флейти китайських композиторів ХХ-ХХІ ст. Зміст дисертації відповідає визначеній меті; поставлені здобувачем завдання повністю розв'язано, основні положення дисертації мають наукову новизну.

Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво.

Результати дисертації пройшли апробацію на 7 науково-практичних конференціях, основні положення відображено у 3 наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку про те, що дисертація Ван ЮЦЗЄ на тему: «Флейта в творчості китайських композиторів ХХ-ХХІ століть: жанрово-стильова парадигма» має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-

теоретичної сфери музичного мистецтва в Україні. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію Ван Юцзе на тему: «Флейта в творчості китайських композиторів XX-XXI століть: жанрово-стильова парадигма» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації

Завідувач кафедри інтерпретології та
аналізу музики ХНУМ імені
І.П. Котляревського, доктор
мистецтвознавства, професор

Людмила ШАПОВАЛОВА